

Małgorzata Praczyk-Jędrzejczak, Bożena Świstek-Oborska

Dziesięć lat czynnej współpracy Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu z NUKAT-em

Biblioteka 19 (28), 225-234

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MAŁGORZATA PRACZYK-JĘDRZEJCZAK
BOŻENA ŚWISTEK-OBORSKA

Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

Dziesięć lat czynnej współpracy Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu z NUKAT-em

STRESZCZENIE. W artykule przedstawiono proces przystąpienia Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu do współtworzenia Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych, a potem katalogu centralnego NUKAT. Autorki omówiły procedury związane ze współkatalogowaniem. Szczególną uwagę poświęciły zagadnieniom opracowania formalnego i rzeczowego dokumentów. Zaprezentowały rozwiązania i ustalenia wewnętrzne Biblioteki Uniwersyteckiej usprawniające pracę katalogerów oraz jej udział w projektach i szkoleniach organizowanych przez NUKAT. Zaprezentowano również jhp KABA powstały w latach 90. XX wieku, służący do opracowania przedmiotowego zbiorów w polskich bibliotekach akademickich. Artykuł podsumowuje dziesięć lat czynnej współpracy z NUKAT-em, ale stanowi również o okresie przygotowania do jej wdrożenia.

SŁOWA KLUCZOWE: Biblioteka Uniwersytecka Poznań, katalog centralny, NUKAT, Centralna Kartoteka Haseł Wzorcowych, współkatalogowanie, język haseł przedmiotowych KABA.

Rok 2014 był dziesiątym rokiem pełnego uczestnictwa Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu we współtworzeniu katalogu centralnego NUKAT. Jak każda rocznica, również ta skłania do refleksji. Spróbujmy odpowiedzieć na pytanie: Czy warto było podjąć wyzwanie i jakie dziś mamy z tego korzyści?

Współpraca z katalogiem centralnym rozpoczęła się dużo wcześniej. Nie można przecież zapominać o naszym uczestnictwie w budowaniu Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych (CKHW), bazy, która stała się załącznikiem NUKAT-u. To właśnie na wzór i za sprawą CKHW, tworzonej metodą współkatalogowania, zrodził się pomysł budowania w ten sam sposób wspólnej bazy opisów bibliograficznych.

Centralna Kartoteka Haseł Wzorcowych powstała jako baza online w 1993 roku i była prowadzona przez biblioteki stosujące oprogramowanie VTLS (Virginia Tech Library System). Licząca obecnie około 4 000 000 rekordów kartoteka zawiera rekordy ujednolicone dla nazw osób, instytucji, imprez, tytułów ujednoliconych i serii, haseł przedmiotowych i haseł przedmiotowych rozwiniętych (hpr). CKHW, jako źródło gotowych haseł wzorcowych, służyła przyspieszeniu procesu katalogowania. Tylko osoba tworząca hasło wzorcowe może powiedzieć, ile czasu poświęca na przyjęcie jednej, ujednoliconej, obowiązującej w katalogu nazwy i odrzucenie pozostałych. Rozważania na ten temat mogą posłużyć jako materiał na odrębny artykuł. Termin przyjęty w katalogu centralnym jest jedynym możliwym również w katalogach lokalnych bibliotek współpracujących, a katalogerzy tych bibliotek nie muszą już podejmować próby ujednolicenia takiego hasła.

Biblioteka Uniwersytecka przystąpiła do współtworzenia CKHW w 2000 roku: jako druga – po Bibliotece Uniwersytetu Mikołaja Kopernika – biblioteka „horizonowa” i jako pierwsza biblioteka w Wielkopolsce. Należy w tym miejscu wyjaśnić, że zarówno CKHW, jak i późniejszy NUKAT są współtworzone przez biblioteki, które posługują się różnymi systemami bibliotecznymi. Mimo że różnią nas systemy biblioteczne, łączy nas format gromadzonych danych – MARC21.

Aby BU mogła przystąpić do współpracy, należało odpowiednio przygotować lokalną bazę bibliograficzną, uaktualnić znajdujące się w niej hasła wzorcowe, przygotować informatyczne narzędzia obsługi plików z danymi oraz, co najważniejsze, przeszkolić personel. By dobrze przygotować się do nowych zadań, zorganizowano staże i szkolenia w bibliotekach, które już współtworzyły CKHW. Małgorzata Praczyk-Jędrzejczak, jako osoba odpowiedzialna za współpracę, po wielu kursach i szkoleniach musiała wykazać się odpowiednią wiedzą z zakresu tworzenia różnego rodzaju haseł, umiejętnościami obsługi innego systemu komputerowego i znajomością procedur stosowanych w CKHW. Niemalże następnego dnia po uzyskaniu uprawnień (czerwiec 2000) przystąpiliśmy do współpracy. Od tego czasu możemy tworzyć nowe i modyfikować już istniejące hasła wzorcowe. Wzbogacamy tym samym naszą lokalną bazę, dbając jednocześnie o czystość i spójność prezentowanych danych bibliograficznych. W wymiarze międzynarodowym CKHW NUKAT jest elementem Virtual International Authority File (VIAF), bazy umożliwiającej jednoczesne przeszukiwanie kartotek różnych państw bez względu na zastosowaną w nich formę językową czy odmienną alfabetu.

Katalog NUKAT zaistniał, ponieważ – można powiedzieć – funkcjonalna okazała się CKHW. Tak jak Centralna Kartoteka Haseł Wzorcowych

spełniała funkcję jednego, pewnego **źródła gotowych rekordów kartoteki haseł wzorcowych** (khw), tak NUKAT miał pełnić funkcję takiego **źródła dla rekordów bibliograficznych**, czyli opisów dokumentów gromadzonych w bibliotekach.

Biblioteka Uniwersytecka jako czynny współtwórca CKHW była również aktywnym uczestnikiem prac związanych z tworzeniem katalogu centralnego. Od początku braliśmy udział w pracach nad procedurami, a potem w Zespole Koordynacyjnym NUKAT.

W rezultacie wielu starań w lipcu 2002 roku udało się uruchomić współkatalogowanie w ramach NUKAT-u. Jako podstawę budowy wspólnego katalogu w maju 2002 roku przeniesiono do NUKAT-u, liczącą wówczas ponad 720 000 rekordów, bazę CKHW. 5 lipca 2002 roku rozpoczęto dodawanie do bazy rekordów bibliograficznych. We wrześniu 2002 roku przeprowadzono migrację Centralnego Katalogu Tytułów Czasopism (CKTCz). Od tej pory każda ze współpracujących bibliotek dodaje do wspólnej bazy zarówno rekordy khw, jak również rekordy bibliograficzne. Rekordy utworzone przez inne biblioteki kopiują się z katalogu centralnego do baz lokalnych. Dzięki temu wiele bibliotek w Polsce unika dublowania tych samych czynności, tzn. katalogowania identycznych pozycji. Dokument opracowuje biblioteka, która otrzymuje go najwcześniej. Każda następna posiadająca tę publikację kopiuje rekord do bazy lokalnej, dodając do rekordu źródłowego symbol swojej biblioteki (siglum). Symbol taki jest prezentowany użytkownikowi jako pełna nazwa biblioteki i stanowi jednocześnie hiperłącze do jej katalogu lokalnego; tu użytkownik otrzymuje pełną informację o liczbie zgromadzonych egzemplarzy danego dokumentu i ich dostępności. Czytelnik wie, do jakiej biblioteki ma się udać w celu pozyskania dokumentu; może zamówić pozycję osobiście lub przez wypożyczalnię międzybiblioteczną czy też zdobyć zeskanowany materiał. W ten właśnie sposób NUKAT realizuje swoją drugą funkcję: **centralnej informacji o zasobach polskich bibliotek**.

Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, znajdującej się od lat w czołówce polskich bibliotek naukowych, nie mogło zabraknąć w tak prestiżowym przedsięwzięciu jak budowa katalogu centralnego! W zakresie tworzenia haseł wzorcowych współpraca ta nastąpiła niejako samoistnie, ponieważ zmienił się tylko administrator danych (z CKHW na NUKAT) oraz system (Virtua zamiast VTLS). Z tą zmianą osoby konstruujące hasła poradziły sobie znakomicie. Pełna współpraca w ramach tworzenia i wysyłania rekordów bibliograficznych wymagała jednak przygotowania pewnych rozwiązań informatycznych. Łączyło się to z różnicami systemów, w których pracuje BU i NUKAT. Rekordy khw od początku współpracy są tworzone za pomocą oprogramowania, w którym pracuje

Centrum. Rekordy bibliograficzne w całym systemie bibliotecznym UAM tworzy kilkadziesiąt osób¹, trzeba by więc przeszkolić je w zakresie obsługi nowego oprogramowania, a w rezultacie oznaczałoby to rezygnację z modułu katalogowania w systemie Horizon, który wszyscy doskonale poznali. Podjęto więc decyzję o konwertowaniu danych tworzonych w systemie Horizon do Virtui. Przygotowane zostały odpowiednie procedury i program konwertujący dane. W listopadzie 2004 roku przeprowadzono cykl szkoleń, grudzień przeznaczono na ćwiczenia, a 1 stycznia 2005 roku BU rozpoczęła wysyłanie do NUKAT-u nie tylko haseł wzorcowych, ale także rekordów bibliograficznych. Tym samym nasza Biblioteka stała się **pełnym współtwórcą katalogu centralnego**. Początkowo pracę utrudniały słaba znajomość systemu bibliotecznego Virtua i konieczność korzystania ze specjalnego konwertera; z czasem cały zespół nabrał wprawy.

Już w pierwszych miesiącach dało się zauważyć korzyści płynące z rozpoczęcia współpracy. Z miesiąca na miesiąc zwiększała się liczba rekordów kopiowanych. Zaoszczędzony w ten sposób czas można było przeznaczyć na opracowanie zbiorów trudniejszych, niegromadzonych w innych bibliotekach, retrokonwersję, skatalogowanie księgozbiorów podręcznych itd. W tym miejscu warto wspomnieć, że niektóre zasoby BU są unikatowe w skali kraju – chcemy je udostępniać czytelnikom po uprzednim opracowaniu rekordu bibliograficznego, nadaniu hasła przedmiotowego i wprowadzeniu do katalogu komputerowego systemu biblioteczo-informacyjnego UAM i katalogu NUKAT.

W uznaniu wagi udziału BU w budowaniu katalogu NUKAT w 2005 roku został powołany w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu zespół zadaniowy ds. współpracy z NUKAT-em. Kieruje nim Małgorzata Praczyk-Jędrzejczak, osoba od początku odpowiedzialna za współpracę z CKHW, potem z NUKAT-em. W skład zespołu wchodzi pracownicy różnych oddziałów mających bezpośredni związek z tworzeniem tej ogólnopolskiej bazy.

Biblioteka Uniwersytecka jako czynny i bardzo aktywny współtwórca katalogu centralnego organizowała spotkania ogólnopolskie. W dniach 7–9 czerwca 2010 roku BU zorganizowała „Ogólnopolskie warsztaty bibliotekarzy katalogujących alfabetycznie i opracowujących przedmiotowo w jhp KABA wydawnictwa ciągłe”. Wzięło w nich udział 34 bibliotekarzy z 26 polskich bibliotek naukowych, które współpracują z Centrum NUKAT. Przedstawiona w trakcie spotkania przez Justynę Łopaczyk

¹ Katalogujący to pracownicy opracowujący zbiory w Bibliotece Uniwersyteckiej i bibliotekach wydziałowych.

prezentacja multimedialna *Opracowanie przedmiotowe wydawnictw ciągłych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu. Próba charakterystyki* zyskała aprobatę gości, a jej autorkę zaproszono do udziału w pracach Zespołu Konsultacyjnego jhp KABA, w którym pracuje do dzisiaj. W dniach 14–15 września 2010 roku zorganizowano w Poznaniu warsztaty dla bibliotekarzy katalogujących stare druki.

Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu jest bardzo ważnym partnerem w zakresie opracowania rzeczowego. Służy do tego język haseł przedmiotowych KABA (Katalogi Automatyczne Bibliotek Akademickich) – język informacyjno-wyszukiwawczy prezentowany w formie kartoteki haseł wzorcowych, używanych w polskich bibliotekach akademickich, język sztuczny, kompatybilny z językami haseł przedmiotowych LCSH Biblioteki Kongresu i RAMEAU Biblioteki Narodowej Francji. Za pomocą jhp KABA, którego początki sięgają lat 90. XX wieku, możemy nazywać różne kategorie przedmiotów. Hasłami przedmiotowymi mogą więc być: nazwy pospolite (Rodzina; Dzieci; Geologia; Węgiel kamienny), nazwy geograficzne (Polska; Odra z dopowiedzeniem (rzeka); Azja), nazwy osobowe (Sienkiewicz Henryk; Komeda-Trzcziński Krzysztof; Einstein Albert) czy też nazwy imprez, np. konferencji, sympozjów, targów, wystaw.

Bibliotekarz opracowujący przedmiotowo wydawnictwa zwarte (książki) i ciągłe (czasopisma) ma obowiązek posługiwać się jedynie leksyką zawartą w kartotece haseł wzorcowych, nie może sam stosować słów – haseł, które są mu znane z języka naturalnego, którymi posługuje się na co dzień. Taka prawidłowość ma uzasadnienie: dzięki przyjętym zasadom język służący do opracowania dokumentów jest jednoznaczny, a książki o identycznej lub pokrewnej tematyce są posadowione w tym samym zbiorze dokumentów, przyporządkowane jest im to samo hasło.

Skonstruowanie rekordu hasła wzorcowego dla hasła przedmiotowego nie jest sprawą banalną, wręcz przeciwnie – wymaga dużego nakładu pracy, wiedzy ogólnej i dziedzinowej, skrupulatności, cierpliwości, otwartości na otaczający świat. Należy podążać za tendencjami rozwoju różnych dziedzin nauki. Często zdarza się, że nowe terminy naukowe, pojawiające się w literaturze fachowej, nie istnieją w polskich słownikach. Bibliotekarz wykorzystuje wtedy osobiste kontakty z pracownikami naukowymi uniwersytetu w celu ustalenia definicji, nazw przyjętych i odrzuconych w przypadku terminów określanych wielorako; kataloger powołuje się na opinię pracownika nauki w nocie stosowania.

Dziesięciu bibliotekarzy pracujących w Oddziale Opracowania Rzeczowego Zbiorów – OORzZ (absolwenci studiów magisterskich i inżynierskich, kierunków filologicznych, ekonomicznych, społecznych, historycznych, chemicznych i studiów podyplomowych z zakresu bibliotekoznawstwa), uczest-

ników warsztatów, spotkań i konferencji organizowanych przez NUKAT, opracowuje hasła wzorcowe i hasła przedmiotowe rozwinięte dla całego systemu biblioteczno-informacyjnego UAM. Wszyscy uzyskali uprawnienia do tworzenia i wprowadzania do katalogu centralnego NUKAT rekordów haseł wzorcowych jhp KABA. Jesteśmy jedną z niewielu bibliotek akademickich w kraju, której cały zespół bibliotekarzy opracowujących rzeczowo posiada takie certyfikaty, zasilając w hasła przedmiotowe kartotekę haseł wzorcowych.

Wspólna praca katalogerów bibliotek akademickich należących do NUKAT-u przynosi wymierne efekty: zaoszczędzony czas jest poświęcany na opracowanie przedmiotowe dokumentów starszych, zgromadzonych przed 1999 rokiem, udostępnianych wówczas jedynie za pomocą katalogów kartkowych, oraz na pracę badawczą i naukową.

Bibliotekarze OORzZ w latach 2005–2010 prowadzili szkolenia w zakresie stosowania jhp KABA dla bibliotekarzy bibliotek wydziałowych UAM oraz dla bibliotekarzy środowiska poznańskiego, opracowujących przedmiotowo rekordy bibliograficzne. Dzisiaj każda z bibliotek wydziałowych UAM ma swojego lidera, który czuwa nad pracą kolegów. Bibliotekarz OORzZ odpowiedzialny za współpracę z NUKAT-em informuje pracowników oddziału i liderów bibliotek wydziałowych o nowych ustaleniach związanych z opracowaniem przedmiotowym. Katalogerzy permanentnie szkolą się na warsztatach (teraz już najczęściej online) organizowanych przez Centrum NUKAT. W roku 2013 odbyło się sześć takich warsztatów. Dotyczyły one opracowania przedmiotowego: literatury dla dzieci i młodzieży, nauk przyrodniczych, dokumentów ikonograficznych, starych druków i dokumentów z zakresu różnych dziedzin.

Od 2005 roku bibliotekarze OORzZ opracowują przedmiotowo wszystkie rekordy bibliograficzne zindeksowane wcześniej przez Oddział Opracowania Formalnego Zbiorów Zwartych, Oddział Czasopism i Wydawnictw Ciągłych oraz Oddział Zbiorów Specjalnych (m.in. zbiory masońskie, nuty, płyty, zbiory kartograficzne).

NUKAT w ramach programu operacyjnego *Innowacyjna gospodarka. Inwestycje związane z rozwojem infrastruktury informatycznej nauki* przygotował projekt NUKAT – *autostrada informacji cyfrowej*. Jednym z jego elementów było scalenie w katalogu NUKAT utworzonych przed rozpoczęciem współkatalogowania danych z katalogów lokalnych. Projekt objął 30 bibliotek i Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu również została w nim uwzględniona. Zrealizowano go w latach 2009–2012. Nie było to przedsięwzięcie łatwe. W wielkim uproszczeniu: polegało ono na porównaniu danych z baz lokalnych z katalogiem centralnym i przejściu do NUKAT-u brakujących danych, utworzonych przed jego powstaniem. Niektóre pro-

cesy mogły zostać przeprowadzone automatycznie, niektóre natomiast należało realizować „ręcznie”. Już rezultat pierwszego etapu dał wymierne korzyści. W ramach tzw. szybkiej ścieżki wysłano z BU do NUKAT-u plik prawie 88 000 rekordów bibliograficznych. Zastąpiono w ten sposób ponad 45 000 rekordów lokalnych. Zastosowano w nich 47 500 haseł formalnych i 57 500 haseł jhp KABA. Na potrzeby projektu utworzono ponad 1600 haseł formalnych, poprawiono około 4600 rekordów bibliograficznych z błędnymi numerami ISBN, opracowano przedmiotowo 6318 rekordów bibliograficznych. Wszystkie te prace wpłynęły na uporządkowanie bazy lokalnej BU, wyczyszczenie błędów oraz uzupełnienie danych. Drugi etap prac obejmował przejście do NUKAT-u z bazy BU ponad 16 000 rekordów bibliograficznych oraz pobranie z NUKAT-u ponad 21 000 takich rekordów. Użyto w nich prawie 29 000 haseł formalnych i ponad 18 000 haseł przedmiotowych. Udział w projekcie wymagał wyczerzonego wysiłku, ale – oprócz prestiżu – dał wymierne korzyści. Uniwersalność stosowanych w bazie rekordów umożliwia ich automatyczną modyfikację, a Bibliotece Uniwersyteckiej – prezentację swoich danych w katalogu centralnym i, za jego pośrednictwem, w katalogach światowych.

Minusem udziału BU we współpracy z NUKAT-em jest wydłużenie czasu opracowania dokumentu. Wymuszają to procedury współkatalogowania. Jednocześnie nad tym samym hasłem czy rekordem bibliograficznym może przecież pracować kilka osób w różnych bibliotekach w Polsce – nie można wykluczyć takiej ewentualności. Właśnie dlatego baza centralna zabezpieczona jest przed niekontrolowanym wprowadzaniem danych. Takim zabezpieczeniem jest obszar roboczy, tzw. bufor. Trafiają do niego rekordy i hasła utworzone każdego dnia przez wszystkie współpracujące biblioteki. Następnego dnia administratorzy NUKAT-u sprawdzają ich poprawność oraz eliminują dublety i dopiero trzeciego dnia rekordy „docierają” do bazy i mogą zostać skopiowane do baz lokalnych. Trzy dni poświęcone na opracowanie wydłużają wprawdzie czas pobytu dokumentu w komórce opracowującej, ale procedur tych nie da się przyspieszyć – to jest nasz wkład i koszt, konieczne, by później czerpać zyski z „uniwersalności” posiadanych rekordów.

Mówiąc o przystąpieniu BU do pełnej współpracy z NUKAT-em, nie można zapomnieć o pracy i pomocy informatyków. To oni byli odpowiedzialni za przygotowanie odpowiednich programów i konwertyerów. Wiedzieliśmy, jaki efekt musimy osiągnąć, ale rozwiązania techniczne należało pozostawić fachowcom. Powstało wiele programów sprawdzających poprawność bazy i wpływających do niej danych. Wszystkie rozbieżności były i są rejestrowane w postaci raportów o błędach. Obsługa

takich raportów musi być jednak ręczna, a każdy błąd, który wykaże system, trzeba zweryfikować i ewentualnie poprawić. Praca nad raportami o błędach jest czasochłonna, daje jednak pewność czystości i spójności danych w systemie. Nie zapomnieliśmy również o umożliwieniu kopiowania rekordów z NUKAT-u przez biblioteki wydziałowe, nieposiadające oprogramowania Virtua. W tym celu powstało specjalne narzędzie, tzw. Cham2Hor. Nazwa ta wiąże się z kopiowaniem rekordów z przeglądarki NUKAT – Chameleona do Horizonu. Do końca maja 2015 roku skopiowano za pomocą tego narzędzia ponad 114 000 rekordów bibliograficznych i 82 000 haseł wzorcowych!

Udział BU w budowaniu katalogu centralnego NUKAT na dzień 28 maja 2015 roku

Hasła wzorcowe

POZN U	Hasła osobowe/korporat.	Hasła przedm.	Hasła hpr	Tytuły ujednolicone	Tytuły serii	Nazwa/tytuł	Razem
Ogółem	58 818	4259	66 726	7602	4366	754	142 525

Rekordy bibliograficzne

POZN U	Zwarte	Ciągłe	Razem	Skopiowane zwarte	Skopiowane ciągłe	Razem
Ogółem	77 099	5986	83 085	493 285	16 238	509 523

Wkład BU w budowaniu katalogu centralnego NUKAT zwiększył się od 2015 roku. Od 1 stycznia 2015 roku rekordy tworzone nie tylko w BU, ale również w bibliotekach wydziałowych wysyłane są do katalogu NUKAT. Jest to ogromne wyzwanie, którego podjęliśmy się, widząc zaletę stosowania uniwersalnych rekordów NUKAT-owych. Zadanie nie jest proste i angażuje wiele osób. Należało przygotować odpowiednie procedury i narzędzia, w efekcie czego każdy rekord utworzony w bibliotece wydziałowej, któremu zostanie nadany odpowiedni status, poddany zostanie najpierw kontroli w Oddziale Opracowania Rzeczowego Zbiorów, gdzie otrzyma prawidłowe hasła przedmiotowe; potem Oddział Opracowania Formalnego Zbiorów Zwartych zweryfikuje poprawność haseł formalnych i po skontrolowaniu rekord zostanie wysłany do katalogu centralnego. Zaangażowanie bibliotek wydziałowych w ten projekt świadczy o tym, jak wielką wagę przykładają one do obecności katalogowanych przez nie dokumentów w katalogu centralnym. Zwłaszcza że biblioteki te często dysponują księgozbiorem niezmiernie rzadkim, zakupionym

z grantów czy na specjalne zamówienie pracowników naukowych. Zysk jest obopólny – NUKAT zyskuje informację o jeszcze większej liczbie dokumentów, my dajemy informację o swoich zbiorach za pośrednictwem NUKAT-u w katalogu międzynarodowym WorldCat.

Czy udało nam się odpowiedzieć na pytanie zadane we wstępie?

Około 70 procent opracowywanego materiału nie wymaga tworzenia rekordu, a tylko jego skopiowania. To pierwsza wymierna korzyść z przystąpienia do współpracy. Oczywiście należy pamiętać, że to uogólnienie. Kopiowane opisy – w większości – dotyczą bieżącej produkcji wydawniczej; w dużej mierze są to dokumenty wpływające do BU w ramach egzemplarza obowiązkowego. Dzięki temu większą uwagę możemy poświęcić katalogowaniu starych zbiorów, np. kolekcji Kaiser Wilhelm Bibliothek, masoników, dokumentów życia społecznego czy zbiorów kartograficznych.

Poza tym sprawą niezwykle istotną jest fakt, że nasza lokalna baza zyskała możliwość automatycznej aktualizacji, tzn. zastąpienia nieaktualnej już wersji hasła czy rekordu jego nową wersją. Należy pamiętać o tym, że dzięki współkatalogowaniu i wspólnym tworzeniu katalogu NUKAT w lokalnej bazie widoczny jest efekt pracy około 1500 katalogerów ze 142 współpracujących bibliotek! Codziennie w plikach z modyfikacjami wchodzi około 1000 zmodyfikowanych rekordów i około 250 haseł wzorcowych. **Takiej pracy nie jest w stanie wykonać samodzielnie zespół pracowników żadnej biblioteki!**

Współpraca z NUKAT-em pozwala nam uczestniczyć w pracach nad ujednolicaniem zasad katalogowania, dzięki czemu w naszym lokalnym katalogu stosujemy rozwiązania aktualne i zgodne z tendencjami światowymi. Dwie osoby biorą udział w spotkaniach i pracach grup roboczych NUKAT: Justyna Łopaczyk w zespole konsultacyjnym języka haseł przedmiotowych KABA, Małgorzata Praczyk-Jędrzejczak w zespole ds. opracowania dokumentów. Do pracy w tych grupach zapraszani są przedstawiciele tylko niektórych bibliotek, co może świadczyć o tym, że jesteśmy dla NUKAT-u ważnym partnerem. Rozwiązania wypracowane w grupach obowiązują wszystkie pozostałe biblioteki. Obecnie trwają prace nad przystosowaniem przepisów katalogowania, systemów bibliotecznych i lokalnych baz danych do wprowadzenia zmian związanych z RDA (*Resource Description and Access*) oraz zmianami w leksyce haseł przedmiotowych i przedmiotowym wyszukiwaniem fasetowym.

Współtworzenie katalogu centralnego NUKAT traktujemy jako obowiązek biblioteki naukowej tej rangi co Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu. W związku z rozszerzeniem naszej działalności o rekordy tworzone w bibliotekach wydziałowych realizujemy go w coraz większym stopniu

i mamy nadzieję na równie owocną współpracę w kolejnych latach. Podsumowując dziesięć lat czynnej współpracy BU z NUKAT-em, jesteśmy przekonani, że tylko wspólnymi siłami możemy wprowadzić nowe rozwiązania stojące już za progiem bibliotecznym.

MAŁGORZATA PRACZYK-JĘDRZEJCZAK,
BOŻENA ŚWISTEK-OBORSKA

Ten years of active cooperation between Poznań University Library and NUKAT

ABSTRACT. The article presents the initial access and input of the University Library to the Subject Heading Authority File, a controlled keyword descriptor system used for subject indexing in library catalogues, and then to the Central NUKAT Catalogue. The authors discuss procedures related to co-cataloguing within this system. A particular attention is given to the problems of formal and subject processing of documents. Solutions and arrangements worked out at the Library and aimed at streamlining the work of cataloguers are presented as well as the Library's participation in projects and training sessions organized by NUKAT. Additionally, KABA, the subject heading language used to describe publication subjects in Polish academic libraries, originated in the 1990s, is presented. The present article summarises the ten years of active cooperation with NUKAT, but also includes information on preparations and relevant works prior to its actual implementation.

KEY WORDS: Poznań University Library, Central Catalogue, NUKAT, Subject Headings Authority File, co-cataloguing, KABA subject heading language.